

HADİS

AİHL / 10.SINIF

3. HADİS TARİHİ

4.1. Hadis Kaynaklarının Tedvin ve Tasnifi

TEDVİN

Hadis metinlerinin belli bir sınıflandırmaya tabi tutulmadan yazılıp derlenmesine Tedvin denir.

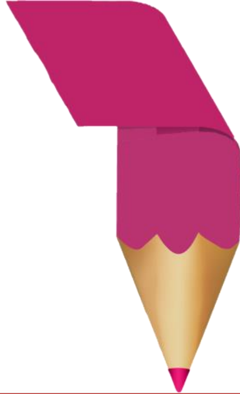
TASNİF

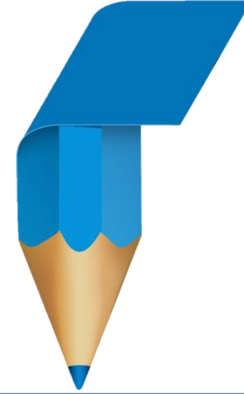
Hadisleri ve hadisle ilgili bilgileri belli bir esasa göre düzenlemeye Tasnif denir.

Tasnif yoluyla meydana getirilen eserlere Musannef adı verilir.

Tasnif döneminde ilk eser veren âlimlerden bir kısmı hadisleri konularına göre sıralarken, diğer bir kısmı hadislerin ilk ravileri olan sahabileri esas almış ve her sahabinin rivayetlerini toplayan kitaplar yazmışlardır.

TASNİF

Hadislerin Konularına Göre	Hadislerin Ravilerine Göre
Ale'l-ebvab	Ale'r-rical

Konularına göre yazılan kitaplar

Câmi: Dinin bütün yönleri ile ilgili konuların tamamını kapsayan hadis kitaplarıdır.

Sünen: Fıkıh ilminin konuları esas alınarak bölümlere ayrılan hadis kitaplarıdır. Çoğunlukla ibadetler, muamelat ve işlenen suçlara verilecek cezalar ve ahlak konusuyla ilgili hadislere de yer verilmiştir.

Musannefler: Sünenlerin muhtevasına sahabe ve tabiunun söz ve fillerinin ilavesiyle meydana getirilmiş eserlerdir.

Hadisleri konularına göre sıralayan ilk eserin kim tarafından yazıldığı kesin olarak bilinmemektedir.

Tasnif döneminden günümüze ulaşan en eski hadis mecmuası, Zührî'nin talebelerinden olan <u>Ma'mer b. Râşid</u>'in (ö. 153/770) el-Câmi' isimli eseridir.

Muvatta’ ve Âsâr isimli eserler de bu gruptandır.

Ancak Muvatta’ ve Âsârlarda konu ve hadis sayısı diğer üçüne göre daha azdır.

Mâlik b. Enes’in (ö. 179/795) el-Muvatta’ı ile Hanefî mezhebinin iki meşhur âlimi İmam Ebu Yûsuf (ö. 182/798) ve İmam Muhammed’in (ö. 189/805) el-Âsâr isimli kitapları da günümüze ulaşan ilk tasnif dönemi eserleridir.

Konularına göre tasnif edilen eserlerde hadisler Kitâbü'l-imân (İman bölümü), Kitâbü'l-ilm (İlim bölümü) ve Kitâbü's-salât (Namaz bölümü) gibi bölümler halinde sıralanmıştır.

Bu bölümler kendi içinde "bab" adı verilen konu başlıklarına ayrılmış ve her başlık altında ilgili hadisler kaydedilmiştir.

4.1. Hadis Kaynaklarının Tedvin ve Tasnifi

AİHL /10/ HADİS

Her başlık altında ilgili hadisler kaydedilmiştir.

بسم الله الرحمن الرحيم ‏ كتاب العلم ‏ كتاب ٣

باب فضل العلم وقول الله تعالى يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات والله بما باب ١

تعملون خبير وقوله عز وجل رب زدني علماً باب من سئل علماً وهو مشتغل في حديثه فأتم باب ٢

الحديث ثم أجاب السائل حدثنا محمد بن سنان قال حدثنا فليح ح وحدثني إبراهيم بن المنذر قال ٥٩

حدثنا محمد بن فليح قال حدثني أبي قال حدثني هلال بن علي عن عطاء بن يسار عن أبي هريرة قال بينما

النبي صلى الله عليه وسلم في مجلس يحدث القوم جاءه أعرابي فقال متى الساعة فمضى رسول الله صلى

الله عليه وسلم يحدث فقال بعض القوم سمع ما قال فكره ما قال وقال بعضهم بل لم يسمع حتى إذا قضى

حديثه قال أين أراه السائل عن الساعة قال ها أنا يا رسول الله قال فإذا ضيعت الأمانة فانتظر الساعة

قال كيف إضاعتها قال إذا وسد الأمر إلى غير أهله فانتظر الساعة باب من رفع صوته بالعلم باب ٣

Buhârî'nin Sahih'inden bir sayfa

Konularına göre tasnif edilen eserlerde hadisler Kitâb adı verilen bölümlerde zikredilir.

Bu bölümler kendi içinde "bab" adı verilen konu başlıklarına ayrılmıştır.

Sahabi ravilere göre sınıflandırılarak yazılan hadis kitapları

Müsned

Her bir sahabinin ya da sonraki bir şahsın rivayet ettiği hadisleri konularına bakılmaksızın rivayet edenin adı altında bir araya getiren kitap türüdür.

Mu'cem

Sahabi ravilerin sıralaması, mu'cemlerde alfabetiktir.

Müsned ve Mu'cemlerde hadisler;
Ehâdîsü Ebî Bekr (Hz. Ebu Bekir'in hadisleri),
Ehâdîsü Ömer (Hz. Ömer'in hadisleri)
ve
Ehâdîsü Osman (Hz. Osman'ın hadisleri)
şeklinde açılan başlıklar altında konu gözetilmeksizin sıralanmıştır.

4.1. Hadis Kaynaklarının Tedvin ve Tasnifi

٢/١

بسم الله الرحمن الرحيم

رب يسر وأعن يا كريم وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم

مسند أبي بكر الصديق(١)

رضي الله عنه

أخبرنا الشيخ أبو القاسم هبةُ الله بن محمد بن عبد الواحد بن أحمد بن الحُصين الشَّيْباني قراءةً عليه، وأنا أسمع، فأقرَّ به، قال: حدثنا أبو علي الحسن بن علي بن محمد التميميّ الواعظ، ويُعرف بابن المُذْهِب، قراءةً من أصل سماعه، قال: أخبرنا أبو بكر أحمد بن جعفر بن حَمْدان بن مالك القَطِيعي، قراءةً عليه، قال:

١ ـ حدثنا أبو عبد الرحمٰن عبدُ الله بن أحمد بن محمد بن حَنْبل، قال:

---

(١) هو عبد الله بن عثمان بن عامر القرشي التَّيْمي، صِدِّيقُ هٰذه الأمة.

وُلد بعد الفيل بسنتين وأشهر، صحب النبيَّ ﷺ قبل البعثة، وسَبَق إلى الإيمان، واستمرَّ معه طول إقامته بمكة، ورافقه في الهجرة، وفي الغار، وفي المشاهد كلها، إلى أن مات ﷺ.

كان لقبُه عتيقاً، واشتهر به، أسلم على يده عثمان وطلحة والزبير وسعد وعبدالرحمٰن بن عوف، واتفق أهل السنة على أنه أفضل هٰذه الأمة بعد نبيِّها محمد ﷺ.

كانت وفاته يوم الاثنين في جمادى الأولى سنة ثلاث عشرة من الهجرة، وهو ابن ثلاث وستين سنة، وقيل: في جمادى الآخرة. «حاشية السندي» ١/لوحة ٢ بتصرف.

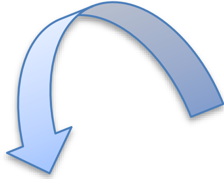
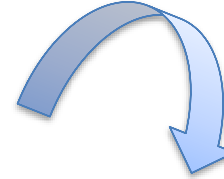
١٧٧

Müsnedü Ebî Bekr radıyallahu anh

Bu başlık altında Hz. Ebu Bekir'den nakledilen hadisler sıralanmıştır.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inden bir sayfa

TASNİF

Hadislerin Konularına Göre

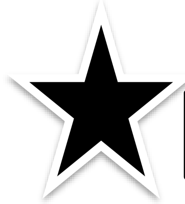
Câmi',
Sünen,
Musannef,
Muvatta'
Âsâr

Hadislerin Ravilerine Göre

Müsned

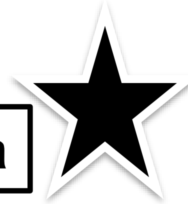
Mu'cem

Hadis tarihinin altın çağı kabul edilen hicri üçüncü asrın eserleri

Kütüb-i Sitte

Kütüb-i Tis'a

BİR SAHABİ-RAVİ TANIYORUM: ABDULLAH B. ÖMER (R.A.)

Nübüvvetin üçüncü yılında dünyaya gelen Abdullah (r.a), Hz. Ömer'in (r.a) oğludur.

Abdullah on üç yaşında iken Uhud Savaşı'na iştirak etmek istemiş fakat Peygamberimiz (s.a.v) çok genç olduğunu söyleyerek izin vermemişti. Bedir Savaşı'na da aynı sebeple kabul edilmemişti. Ancak on beş yaşına girince Hendek Savaşı'na katılmıştı.

Sırasıyla Hayber'in ve Mekke'nin fetihlerine, Huneyn Gazvesi'ne, Suriye ve Irak fetihlerine, Yermük ve Nihâvend Savaşlarına, Mısır'ın fethine ve 669 yılında Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin de bulunduğu İstanbul Seferi'ne iştirak etmiştir.

Abdullah b. Ömer'e (r.a) hilafet, Hz. Ali (r.a) döneminde valilik ve Hz. Osman (r.a) döneminde kadılık için teklifler gelmiş fakat ısrarlara rağmen kabul etmemiştir.

Dini ilgilendiren konularda ihmal ve hatalara göz yummaz, kim olursa olsun uyarmaktan ve doğruyu söylemekten çekinmezdi.

Abdullah b. Ömer (r.a), Rasûl-i Ekrem'in (s.a.v) kayınbiraderi olması sebebiyle küçüklüğünden itibaren onun yakın çevresinde bulunmuş ve birçok sahabenin vâkıf olamadığı söz ve davranışları nakletme imkânı bulmuştur.

Hadisleri orijinal lafızlarıyla rivayet hususunda son derece titiz olan Abdullah b. Ömer (r.a), 2630 hadis ile müksirun diye bilinen ve en çok hadis rivayet eden yedi sahabeden ikincisi olmuştur.

Ayrıca en çok fetva veren yedi sahabeden biri olması da onun dirayetini gösterir.

İbadet hayatı ve Rasûl-i Ekrem'e (s.a.v) duygu yüklü teslimiyetiyle tanınan, cesur, cömert, soğukkanlı ve yumuşak bir mizaca sahip olan Abdullah b. Ömer (r.a) orta boylu, iri yapılı ve esmer tenliydi.

Hayırlı ve bereketli ömrünü 85 yaşında tamamlayarak h.73 yılında Mekke-i Mükerreme'de vefat etti.

Allah ondan razı olsun.

4.1. Hadis Kaynaklarının Tedvin ve Tasnifi

AİHL /10/ HADİS

Hazırlayan
Sibel AKÇA